

Länsstyrelsen
GOTLANDS LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0340098 Grötlingboudd-Ytterholmen

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har tillkommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges.

Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man från i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet.

Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen.

Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Begreppsförklaringar Natura 2000

SPA - Område som genom regeringsbeslut klassificerats som särskilt skyddsområde i enlighet med EU:s fågeldirektiv (2009/147/EEG).

pSCI - Område som är föreslaget av regeringen, men ännu ej antaget av EU-kommissionen.

SCI - Område som, i den biogeografiska regionen eller de biogeografiska regionerna det tillhör, väsentligt bidrar till att bibehålla eller återställa en gynnsam bevarandestatus hos någon av livsmiljöerna i bilaga 1 i art- och habitatdirektivet eller någon av arterna i bilaga 2 i samma direktiv. Områden som kan bidra till att nätverket Natura 2000 blir sammanhängande och som väsentligt bidrar till bibehållandet av den biologiska mångfalden inom den biogeografiska regionen eller de biogeografiska regioner (kontinental, boreal, alpin, marin östersjön och marin atlantisk) som avses.

SAC – Område av gemenskapsintresse (SCI) som av regeringen med stöd av MB (Miljöbalken) 7 kap. 28 § förklarats som särskilt bevarandeområde.

Gynnsamt bevarandetillstånd

En arts bevarandestatus anses gynnsam när:

- populationsutvecklingen visar att arten på lång sikt kommer att förbli en del av sin livsmiljö
- dess naturliga utbredningsområde inte minskar och sannolikt inte heller kommer att minska
- tillräckligt mycket livsmiljö finns för att arten ska bibehållas på lång sikt.

En naturtyps bevarandestatus anses gynnsam när:

- dess naturliga utbredningsområde och de ytor den täcker är stabila eller ökande
- de strukturer och funktioner som krävs för att livsmiljön ska bibehållas finns kvar under överskådlig framtid
- bevarandestatusen hos dess typiska arter är gynnsam.

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0340098 Grötlingboudd-Ytterholmen

Kommun: Gotland

Områdets totala areal: 535 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2018-12-01

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2018-12-20

Markägarförhållanden: Privata

Regeringsbeslut, historik:

SPA: 1996-03-01, regeringsbeslut M96/867/4, pSCI: 1997-01-01, SCI:
2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

1110 - Sandbankar

1140 - Blottade ler- och sandbottnar

1220 - Sten- och grusvallar

1630 - Strandängar vid Östersjön

6210 - Kalkgräsmarker

6410 - Fuktängar

A045 - Vitkindad gås, *Branta leucopsis*

A132 - Skärfläcka, *Recurvirostra avosetta*

A151 - Brushane, *Philomachus pugnax*

A191 - Kentsk tärna, *Sterna sandvicensis*

A193 - Fisktärna, *Sterna hirundo*

A194 - Silvertärna, *Sterna paradisaea*

A195 - Småtärna, *Sterna albifrons* (nytt namn *Sternula albifrons*)

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

---Prioriteradebevarandevärden---

Inom Natura 2000-området Grötlingboudd-Ytterholmen är de prioriterade bevarandevärdena områdets; Sandbankar (1110), Blottade ler- och sandbottnar (1140), Sten- och grusvallar (1220), Strandängar vid Östersjön (1630), Kalkgräsmarker (6210) och Fuktängar (6410). Det är också prioriterat att bevara förekomsterna av arterna; Sångsvan (A038), Vitkindad gås (A045), Skärfläcka (A132), Skrântärna (A190), Kentsk tärna (A191), Fisktärna (A193), Silvertärna (A194) och Småtärna (A195).

Det är prioriterat att bevara den flora och fauna som är typisk för de ovan nämnda naturtyperna och att bevara ett kustområde med mycket säregen karaktär samt höga botaniska och ornitologiska värden.

---Motivering---

Grötlingboudd-Ytterholmen består av ett betat strandområde ytterst på Grötlingboudd, två betade holmar utanför udden, samt omgivande vatten. Området har lång hävdkontinuitet och hyser en rik flora och fauna knuten till betade gräsmarker och strandmiljöer. Detta inkluderar en rik fågelfauna, och området utgör ett viktigt häcknings- och rastningsområde för ett stort antal arter förknippade med grunda havsområden och öppna strandängar.

---Prioriterade åtgärder---

Fortsatt betesbruk med hänsyn till områdets karaktär, hävdhistoria och skyddsvärden såsom vegetation och häckande fåglar. Vid ogynnsam täckningsgrad av igenväxningsvegetation sker i första hand manuell underhållsröjning (försiktig naturvårdsinriktad röjning vid behov), men även maskinell röjning är tillåten om det anses mer passande.

Beskrivning av området

Området utgörs av den allra yttersta delen av Grötlingboudd samt de där utanföriggande holmarna Grötlingboholm (Grötlingbo Innerholme) och Rone Ytterholme med omgivande vatten. Av det 535,3 hektar stora området utgörs 115,3 hektar av land och resterande del på 420,0 hektar av vatten. Vattnet är genomgående grundare än tio meter. Vattnet mellan Grötlingboudd och Grötlingboholm (eller Grötlingbo innerholme) består av ett smalt grunt sund som upptas av sandbankar som blottläggs under lågvatten. Både Grötlingboudd och Grötlingboholm betas av nötkreatur (som rör sig mellan fastlandet och holmen) och får, och hävden är mycket god. Rone Ytterholme betas med får och även här är hävden god.

Den del av området som ligger på Grötlingboudd består av friska betesmarker som omgärdas av stenvastar. Här finns även talrika äldre hagtornsbuskar liksom en del slån och en. Enstaka oxlar finns också i landskapet. Grötlingbo Innerholme är en helt öppen ö uppbyggd av strandvallar och finsediment. Enstaka moränblock ligger utspridda på öns östra del. Strandvallarna är väl utvecklade och går lätt att följa i terrängen. Öns västra strand utgörs av strandängar. Längs den östra stranden löper en strandvall vilken har förhindrat utveckling av strandvegetation. Stora mängder vitkindade gäss rastar på ön och betar stora delar av öns gräs mycket kort. Vegetationen är varierad. De centrala delarna täcks av kalkgräsmark med insprängda torrängar, fuktängar och växelfuktiga vätar. På havsstranden växer krypven, strandkrypa, gåsört, havsnarv, blåmålla, trift och kustbaldersbrå. På flera håll uppträder sumppgentiana ymnigt. Torrängarna och hedarna är örtrika. Vanliga är backsmultron, brudbröd, axveronika, röllika, svartkämpar, och backtimjan. I

vätarna växer krypven, slankstarr, hundstarr och luddkrissla. Fågellivet varierar årligen beroende på förekomst av räv eller inte, då ön stundtals är sammankopplad med Grötlingboudd. Vanliga arter vid avsaknad av räv är: vitkindad gås, fiskmå, strandskata, tofsvipa samt sånglärka, men även arter som: ejder, knölsvan, rödbena, skratmå och silvertärna förekommer i ett tiotal individer. Arter som endast förekommer i ett fåtal exemplar är: storskarv, gräsand, gravand, större strandpipare, havstrut, kråka, ängspiålärika samt skärfläcka. Den senaste inventeringen utfördes i maj 2018. Grötlingboholme ingår i en standardruttsruta som utförs årligen av Lunds universitet. Denna inventering utförs genom att alla observerade individer noteras vid ett tillfälle i maj oavsett om de häckar eller inte.

Rone Ytterholme är en ö som varit helt fri från vedväxter, men numer förekommer dock enuppslag. Marken är uppbyggd av sten, grus och sand. I sydvästra delen finns utspridda moränblock. Stränderna utgörs i huvudsak av en vall av sten och grus. Området betas av får och hävden är mycket god. Hela ön är extremt hårt betad (men trots detta förekommer enuppslag). Vegetationen domineras av torrängar. Här växer svartkämpar, femfingerört, röllika, revfingerört, tusensköna och brudbröd. På de nordvästra delarna av ön finns tuviga kalkfuktängar där älväxing, blååtel och blodrot dominerar vegetationen. På några håll finns lågt liggande, flacka lersediment. Här växer saltört, gåsört och kustbaldersbrå. Ön med omkringliggande grunda vatten utgör en viktig rastplats för många kust- och sjöfågelarter. Under juni och juli månad ruggar många hundra grågäss och upp mot 1000 knölsvanar i de grunda vattenområdena öster om ön. Tidigare häckade ett flertal tusen and- och måsfåglar här på ön. Flera hundra av vardera vitkindad gås och ejder häckade exempelvis på ön år 2005. Förekomsterna av dessa fågelarter är idag (2018) mycket sparsamt förekommande och detta beror på att det under senare år förekommer räv på ön (2006, 2010, 2011, 2017 och 2018). Havsörn förekommer återkommande i området.

Vad kan påverka negativt

---Igenväxning---

Det mest påtagliga hotet mot de biologiska värdena knutna till betesmarker är igenväxning, en naturlig följd av den succession som sker i dessa habitat när störningsfaktorer i form av bete, tramp, brand och vind inte längre förmår hålla igenväxningen tillbaka. Igenväxningen utgör ett hot mot både flora och fauna. De öppna gräsmarkernas växter är så gott som helt beroende av ljusinstrålning och störningar i form av bland annat bete och tramp. Fåglar som födosöker på strandängarna är beroende av öppen mark med kortväxt vegetation. Ökad igenväxning leder till ökad förnaansamling från döda växter vilket på sikt medför en näringsanrikning och tjockare jordtäcke, vilket i sin tur påskyndar igenväxningen och förändrar artsammansättningen. Mycket intensivt bete kan dock missgynna flera käråväxter och mossor och påverka den karakteristiska strandängsfloran negativt. I området Grötlingboudd-Ytterholmen är hävden överlag väldigt god, däremot förekommer vissa enuppslag ute på Ytterholmen vilket troligen har att göra med att Ytterholmen enbart betas med får - dessa äter mer selektivt än kor, vilket leder till att t.ex. busk uppslag kan förekomma samtidigt som andra arter kan betas för hårt.

---Avmaskning och tillskottsutfodring---

Användning av avmaskningsmedel som innehåller makrocycliska laktoner (där avermectinerna ingår) utgör ett hot mot den dynglevande insektsfaunan och kan påverka hydrokemin i våtmarkerna och deras ingående arter. Tillskottsutfodring av betesdjuren ger en indirekt näringstillförsel till marken och våtmarkerna och missgynnar den konkurrenssvaga floran.

---Ingrepp och störning---

Kraftiga ingrepp och störning är ett hot mot områdets naturtyper och arter. Framförandet av fordon i terrängen kan skada markernas vegetation och fauna (t.ex. de många småkrypsarter som på dagtid ligger nedgrävda i sanden). Andra hot är exploatering i form av bebyggelse, bryggor, sandtäkt, stentäckt, muddringar och dikningar, skador från båttrafik, fiske med redskap som

skadar bottenarna och icke selektiva fiskeredskap som hotar den biologiska mångfalden av däggdjur, fåglar, fisk och bottenlevande djur. Friluftsliv kan utgöra ett hot mot områdets fågelliv under häcknings- och rastningstider. Grunda havsområden är viktiga som uppväxtområden för många fiskarter samt för ryggradslösa djur, och för fåglar som födosöker där. Verksamheter som försämrar kvaliteten på de grunda havsområdena och förutsättningarna för de arter som är knutna till dem utgör därmed ett hot även mot strandmiljöerna på land. Främmande arter som anses som invasiva hotar naturtyperna både på land och i de marina miljöerna.

Gödsling, kalkning eller insådd av för naturtypen främmande arter har en negativ inverkan på områdets biologiska värden.

Ökad pålagring med ruttnande tång och alger (släke) kan vara negativt och ge övergödningseffekter på stränder och strandnära områden. I äldre tider förekom ofta tångtäkt som höll strandområdena fria från större tångvallar/driftvallar. Tångtäkt och strandstädning utgör dock ett direkt hot mot arter knutna till förmultnande organiskt material som spolats upp på stranden, och småkrypsfaunan minskar drastiskt på stränder som städas från tång. Tångtäkt kan främst motiveras på stränder med massförekomster av uppspolade fintrådiga alger (som uppkommer som följd av övergödning) eller på stränder med större driftvallar. Hänsyn bör i så fall tas till att stränderna (både flora och fauna) är känsliga för slitage, och tillräckliga mängder tång bör lämnas för att småkrypsfaunan inte ska missgynnas.

---Utsläpp av olja, kemikalier och näringsämnen---

Utsläpp av olja och kemikalier eller läckage från båttrafik i Östersjön kan orsaka stora skador på både växt och djurliv i havet och på land. Många fågelarter påverkas av oljeutsläpp både direkt och indirekt genom påverkan på bottenfaunan. Utsläppets storlek, tid på året och väderförhållanden har betydelse för hur stora konsekvenserna blir och hur effektivt saneringsarbetet kan genomföras.

Läckage av näringsämnen från jordbruksmark leder till ökad tillförsel av näringsämnen till vattnet genom avrinningen från land. De grunda kustområdena liksom lagunerna är känsliga mot övergödning, vilket resulterar i minskat siktdjup, snabbare igenväxning och förändrad artsammansättning. Övergödning orsakar även syrebrist på bottenarna. På land har övergödning en negativ effekt på naturtypernas karakteristiska flora och fauna och påskyndar igenväxning.

---Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar---

Under den senaste 50 åren har andelen luftburna näringsämnen ökat dramatiskt vilket i sin tur inneburit en anrikning av kväve i tidigare näringsfattiga marker. Gödningseffekter innebär att igenväxningen kan accelerera och artsammansättningen i fältskiktet kan förändras till följd av luftburet kvävenedfall. Surt nedfall och andra luftburna föroreningar kan påverka både flora och fauna i området.

---Nedskräpning---

Sjöfåglar och marina däggdjur kan fastna i rep och övergivna fiskeredskap och drunkna. Djur som äter skräp istället för mat hindras i sin tillväxt eller förgiftas och kan svälta ihjäl.

Marint skräp, framförallt plast som bryts ned till mikroskopiska partiklar som tas upp i näringskedjan av bland annat filtrerande organismer som musslor, är ett hot mot den marina miljön. Partiklarna har visat sig påverka organismer längst ner i näringskedjan på olika sätt, t.ex. en organisms förmåga att växa, reproducera sig och överleva.

---Predation---

Då vattennivån tidvis sjunker så mycket, att ön snarare blir en udde utanför Grötlingboud, så att

det går att gå från det Gotländska fastlandet ut på ön, utgör predation ett hot. Räv har då möjlighet att utnyttja ön som födosöksplats. I dagsläget tros rävar regelbundet besöka ön.

---Vattenfartyg---

Vattenfartyg som till exempel vattenskotrar kan utgöra ett hot mot de marina naturtyperna i området och deras artsammansättning. Jetmotorer och propellrar kan skada botten och vegetation, även orsaka fysisk skada på djur. Dessutom kan de störa ruggande och reproducerande sjöfåglar och via bildandet av buller orsaka stress på fisk som kan leda till minskad reproduktionsförmåga.

Bevarandeåtgärder

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för naturvårdsinriktade ändamål som skötsel och förvaltning av det berörda området (7 kap. 28 a § miljöbalken).

- Området ligger inom Riksintresse för Naturvård.
- Området ligger inom Riksintresse för Friluftsliv.
- Området är skyddat som Naturreservat.
- Området är ett CW-område (Convention on Wetlands).

---Bete---

Området utgörs av betade gräsmarker och stränder som varit betesmark under lång tid. För att bevara de naturvärden som är knutna till området är det av stor vikt att den traditionella hävden upprätthålls. Förutsättningarna för gynnsam bevarandestatus är flera. Området skall årligen betas med lamm eller nöt. Vid varje betessäsongs slut ska grässvålen vara väl avbetad. På torr mark skall ingen skadlig ansamling av förna och obetat gräs äga rum, på fuktig och våt mark är betet mindre smakligt och i sådana områden blir därför avbetningen mindre intensiv. Betespåsläpp bör ske efter det att de flesta strandängsfåglarna kläckt sina ungar i början av juni, därefter är det viktigt att betessäsongen kommer igång medan lågvatten råder och vegetationen är smaklig för betesdjuren. Förlängd betesperiod på hösten är fördelaktigt.

Stödutfodring av djur får ej ske. Avmaskning i förebyggande syfte, så kallad strategisk avmaskning, ska undvikas. Praktisera i stället kombinationsbete med flera djurslag och rotationsbete. Avmaskningen ska skötas utanför naturbetesmarken. Medel som innehåller avermektiner får ej användas.

Ingen tillförsel av handelsgödsel får ske.

---Underhållsröjning---

Manuell underhållsröjning föreslås vid uppslag av träd och buskar som ratas av betesdjuren. Om det för ändamålet anses mer effektivt och mer kostnadseffektivt tillåts även maskinell röjning, om det inte påverkar omgivande naturtyper på ett negativt sätt.

---Bränning av betesmark---

Bränning i syfte att vitalisera betet och göra betet mer smakligt och näringsrikt för djuren har varit en skötselmetod som använts under mycket lång tid i gotländska betesmarker. Bruket att bränna mark kan dock ha negativ inverkan på fågellivet på strandängar, och ska därför ske restriktivt. Bränning får ej ske oftare än vart sjunde år. Bränning får under ett och samma år omfatta högst 50 hektar mark. Bränning får inte ske under perioden 1 mars - 31 oktober. När bränning utförs ska marken vara så blöt att endast fjolårsgräset brinner av. Grässvålen ska inte fatta eld.

---Skydds jakt på räv---

Under vissa år då isen lägger sig mellan öar och det gotländska fastlandet skapas en fri passage för däggdjur att fritt beträda öarna. Ett av dessa djur kan vara räv. Om en räv kommer ut på en ö och stannar kvar där under fåglarnas häckningsperioder kan de orsaka oerhört stor skada genom predation på både ägg och ungar. Om en räv upptäcks på öar med hög andel häckande fågel bör åtgärd snabbt vidtas för att avlägsna räven och på så vis skydda häckande fågel. En åtgärd av detta slag gäller endast Rone Ytterholme i detta Natura 2000-område.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:**1110 - Sandbankar**

Areal: 22,2 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 109,1 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Havsbottnarna mellan Grötlingboudd och Grötlingboholm är grunda sandbankar som till stor del saknar vegetation. Bankarna kan blottläggas vid lågvatten.

Generell beskrivning

Naturtypen utgörs av bankar som är permanent täckta av havsvatten. De ligger vanligen på relativt grunt vatten, med ett maximalt djup på ca 30 meter under havsytan. Bankarna består i huvudsak av sandiga sediment, men andra kornstorlekar kan också förekomma, t.ex. ler, grus inklusive skalgrus, sten och stenblock. Bankarna skiljer sig topografiskt från omgivande bottenområden.

Det varierande bottensubstratet erbjuder livsmiljöer för både mjuk- och hårbottenlevande arter. Bankarna kan vara fria från vegetation eller täckta av sjögräs och/eller makroalger. De bankar som är belägna längre ut från kusten har ett gott vattenutbyte och fungerar ofta som refug för marina arter som trängts bort från mer kustnära områden. Trålning och/eller sandsugning kan ha förekommit i habitatet.

Bevarandemål

Arealen Sandbankar (1110) ska vara minst 109,1 hektar.

Vattenkvaliteten i området är god, och den antropogena belastningen i form av utsläpp och läckage av övergödande näringsämnen, olja och kemikalier försumbar. Vattenomsättning och siktdjupet är goda och sedimentationen mycket begränsad. Vattnet är klart utan stor förekomst av partiklar. I området råder avsaknad av arter som anses främmande och invasiva.

Bevarandetillstånd

Icke gynnsamt, på grund av bristande vattenkvalitet.

1140 - Blottade ler- och sandbottnar

Areal: 0 ha. Arealen ej fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 5,2 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen karakteriseras av grunda, sandiga och leriga bottnar som delvis blottas vid lågvatten. Bottnarna är ofta fria från makrovegetation men har istället stora mängder kiselalger och blågrönalger, samt förekomst av fintrådiga alger. Naturtypen är viktiga födosöksområden för änder och vadarfåglar. Avgränsningen mot strand är medelvattenstånd medan det lägsta lågvattenståndet avgränsar habitatet mot djupare vatten. Typiska arter inkluderar snäckor av genuset *Hydrobia*, östersjömusslan (*Macoma balthica*), samt fisk som skrubbskädda (*Platichthys flesus*).

Naturtypen finns i området mellan Grötlingboudd och sydvästra delen av Grötlingboholm. Vid lågvatten är nästan hela arealen blottad och kor använder naturtypen som passage mellan holmen och det gotländska fastlandet. Det finns lite växtlighet inom området.

Bevarandemål

Arealen Blottade ler- och sandbottnar (1140) ska vara minst 5,2 hektar.

Vattenkvaliteten är god och den antropogena belastningen i form av utsläpp och läckage av övergödande näringsämnen, olja och kemikalier är försumbar. Bottnarna ska blottas vid lågvatten och förutsätter ett naturligt utbyte av vatten. Invasiva främmande arter inverkar ej negativt på artsammansättningen och variationen av arter genom ändrade konkurrensförhållanden eller smittspridning. Populationerna hos de typiska arterna i naturtypen är stabila eller ökande.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

1220 - Sten- och grusvallar

Areal: 2,4 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 17,4 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen förekommer längs Grötlingboholms sydöstra kust samt längs en kort sträcka på norra delen av Grötlingboholm. Vallarna är väl utvecklade, och helt öppna utan förekomst av träd och buskar.

Generell beskrivning av naturtypen

Sten- och grusvallar förekommer i boreal och kontinental biogeografisk region. De inkluderar även fossila vallar, och förekommer alltid i direkt anslutning till stranden. Vallarna utvecklas genom att småsten avsätts vid gränsen för högvattenståndet, mer permanenta vallar uppstår när sten och grus kastas längre upp på land av stormvågor. Med tiden kan flera vallar staplas mot varandra och skapar vidsträckta markstrukturer.

Vilka förhållanden som råder för arters etablering i vallarna varierar beroende på stabilitet, mängden finfördelat material som ackumulerats mellan småstenarna, lokalt klimatförhållande, bredden på strandremsan mellan vällen och havet, och om och hur lokalen tidigare har nyttjats. Naturtypen är vanligen ohävdad, men betas i detta område. Vegetationens utformning varierar beroende på hur exponerad stranden är för vind och vågor och på successionsstadium. I äldre delar kan antingen en gräs-, ljung- och risvegetation, eller en vegetation dominerad av mossor och lavar utvecklas. Närmast stranden är florans anpassad till saltstress, starka vindar och stark sol. Floran kan också variera mellan vallarna och lägre partier mellan dem vilket resulterar i zoner av bevuxna partier och nakna gruspartier. Karaktäristisk vegetation på strandvallarna på Gotland inkluderar strandvial, tulkört, en, strandkål, saltarv, strandråg, gulmåra och tall.

Bevarandemål

Arealen av Sten- och grusvallar (1220) ska vara minst 17,4 hektar.

Vallformationerna är bestående och förutsättningar finns för naturlig och fortsatt avsättning av nytt vallmaterial. Vattenkvaliteten i området är god, och den antropogena belastningen i form av utsläpp och läckage av övergödande näringsämnen, olja och kemikalier försumbar. Pålagring av ruttnande alger är liten. Vallarna har en tydlig zonerings av olika vegetationstyper och en för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer med frånvaro av arter som blivit klassade som invasiva. Typiska arter och karaktärsarter förekommer rikligt och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

1630 - Strandängar vid Östersjön

Areal: 20,6 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 23,3 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Strandängar förekommer både på Grötlingboudd och på de båda holmarna utanför udden. Strandängarna betas av nöt på fastlandet och Grötlingboholm, och av får på Ytterholmen.

Generell beskrivning av naturtypen

Merparten av strandängarna är eller har varit påverkade av slätter och/eller betesdrift. Flora och fauna varierar beroende på bland annat underlag och hävdhistorik, och är oftast präglade av antingen pågående traditionell hävd eller tidigare hävd. Arter som indikerar hävdkontinuitet ska finnas. Naturtypen är i allmänhet helt öppen, men enstaka träd och buskar kan förekomma. I södra Östersjön är strandkämpar en viktig indikatorart på en välhävdad miljö.

Strandhabitatet avgränsas mot havet vid medelvattenståndet. Vegetationen påverkas av naturliga faktorer som till exempel landhöjning, vattenståndsväxlingar och isskrap och är mer eller mindre tydligt zonerad. De hävdade strandängarna är viktiga för häckande vadare.

Strandängar vid Östersjön varierar dock en hel del beroende på var de förekommer.

Landhöjning, vattenstandsvariationer och isskrap har en mycket större inverkan i norra delen av Östersjöområdet vilket leder till en stor variation i naturtypens artinnehåll och en zonerad av vegetationen. Saltrika fläckar (saltbrännor) förekommer i naturtypen, särskilt i södra delen av Östersjön där salthalten är högre. De hävdade strandängarna är viktiga för häckande vadare.

På platser med mycket gäss kan betespåverkan från dessa vara betydande och hålla naturtypen öppen. Kärlväxtfloran på strandängar vid Östersjön är ofta artrik.

Mark som på grund av igenväxning, felaktig skötsel eller annan påverkan i stort sett saknar karakteristiska arter och inte kan anses gå att restaurera inom en rimlig tid bör i normalfallet inte räknas som naturtyp. Detta gäller även mark som är så starkt gödningspåverkad att kvävegynnade växter helt dominerar fältskiktet.

Bevarandemål

Arealen av strandängar vid Östersjön (1630) ska vara minst 23,3 hektar.

Området hävdas årligen genom bete. En tydligt hävdpräglad eller naturligt störningspräglad markvegetation förekommer. Strandängarna är öppna och saknar träd och buskar. Saltpåverkan genom mer eller mindre regelbundna översvämningar av havsvatten förekommer. Strandängen har en naturlig hydrologi. Området har en naturlig näringsnivå som är opåverkad av gödsling (förutom från betande djur). Betesdjuren hålls så långt som möjligt fria från avmaskningsmedel som innehåller makrocycliska laktoner (där avermectinerna ingår) eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan.

En för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer med frånvaro av arter som blivit klassade som invasiva. Negativa indikatorarter förekommer inte eller i mycket liten omfattning. Typiska arter, karaktärsarter och hävdgynnade arter förekommer rikligt och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar eller trivialisering.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

6210 - Kalkgräsmarker

Areal: 70,9 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 67,7 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Kalkgräsmarker förekommer både på Grötlingboudd och på de båda holmarna utanför udden. Kalkgräsmarkerna är betade av nöt på fastlandet och Grötlingboholm, och av får på Ytterholmen.

Generell beskrivning

Naturtypen kalkgräsmark innefattar torra till friska, hävdpräglade gräsmarker nedanför trädgränsen ofta med ett rikligt inslag av örter, särskilt kalkkrävande sådana. Jordlagret är tunt och näringsfattigt och har skapats från kalkstensberggrund. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet, men kan vara stadd i igenväxning. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-20 % och naturtypen är mestadels helt öppen. Hävdgynnade arter ska finnas och frekvensen av igenväxningsarter som hundäxing och hundkäx skall vara högst 1%. Viktiga orkidélokaler är en prioriterad undergrupp av naturtypen och hyser antingen en riklig förekomst av orkidéer, en värdefull population av minst en nationellt mindre vanlig orkidéart, eller en förekomst (oavsett storleken) av minst en orkidéart som är nationellt eller regionalt sällsynt eller mycket sällsynt.

Örtrikedomen gör kalkgräsmarkerna viktiga för många insekter, inte minst bin och fjärilar. Naturtypen kan uppträda i olika skepnader beroende på bland annat fuktighet och klimat. I sydöstra Sveriges sommartorra områden kan kalkmarkerna uppträda som olika typer av stäppartade torrängar med arter som ängshavre, brudbröd, backsmultron, backklöver och flentimotej. I vissa områden kan toppjungfrulin, fältsippa och fältvädd också vara vanliga i naturtypen. På friskare kalkmarker finns arter såsom vildlin, darrgräs och rödkämpar. Mark som på grund av igenväxning, felaktig skötsel eller annan påverkan i stort sett saknar karakteristiska arter och inte går att restaurera inom en rimlig tid bör i normalfallet inte räknas som naturtyp. Detta gäller även mark som är så starkt gödningspåverkad att kvävegynnade växter helt dominerar fältskiktet.

Bevarandemål

Arealen av Kalkgräsmark (6210) ska vara minst 67,7 hektar.

Vegetationen skall vara tydligt hävdpräglad och ha en för naturtypen naturlig artsammansättning, inklusive kalkkrävande arter. Gräsmiljön skall vara öppen och täckningsgrad av träd och buskar måttlig.

Kalkgräsmarkerna hävdas årligen genom bete med främst nöt, och en tydligt hävdpräglad markvegetation förekommer. Området har en naturlig näringsnivå som är opåverkad av gödning (förutom från betande djur). Betesdjuren hålls så långt som möjligt fria från avmaskningsmedel som innehåller makrocycliska laktoner (där avermectinerna ingår) eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan.

Typiska arter förekommer rikligt och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar. Arter som blivit klassade som invasiva och/eller negativa indikatorarter förekommer inte eller i mycket liten omfattning.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

6410 - Fuktängar

Areal: 12,7 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 13,9 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Fuktängar förekommer både på Grötlingboudd och på de båda holmarna utanför udden. De förekommer nere i svackor mellan strandvallarna på de båda öarna. Ängarna är betade av nöt på fastlandet och Grötlingboholm, och av får på Ytterholmen.

Generell beskrivning

Naturtypen utgörs av våta gräsmarker på jordar med stort inslag av kalk, lera eller torv. Krontäckning av träd och buskar är låg, 0-30%, och inte av igenväxningskaraktär. I typen ingår både ohävdade och hävdade marker nedanför trädgränsen. Två undertyper finns: a) Fuktängar på neutrala till alkaliska, kalkrika jordar med ett varierande vatteninnehåll, ofta relativt artrika. Här ingår bland annat "kalkfuktängen". b) Fuktängar på surare jordar, ibland torvrika, med blååtätel, tåg- och starrarter. Typen varierar beroende på hävd och hävdintensitet. För upprätthållande av gynnsam bevarandestatus bör objektets hävdhistoria vara vägledande för den fortsatta skötseln. Fuktängar med lång hävdkontinuitet och hävdgynnade naturvärden är beroende av fortsatt skötsel i form av slåtter eller bete samt röjning av igenväxningsvegetation för att naturtypen skall kunna bibehålla gynnsam bevarandestatus. För vissa varianter av naturtypen krävs återkommande översvämningar.

Bevarandemål

Arealen av Fuktäng (6410) ska vara minst 13,9 hektar.

Fuktängen hävdas årligen genom bete och en tydligt hävdpräglad markvegetation förekommer. Fuktängen har tillräcklig markfuktighet och en naturlig hydrologi, vilket kan innebära återkommande översvämningar, främst på Ytterholmen. Miljön är öppen och täckningsgrad av träd och buskar är sparsam. Området har en naturlig näringsnivå som är opåverkad av gödsling (förutom från betande djur). Betesdjuren hålls så långt som möjligt fria från avmaskningsmedel som innehåller makrocycliska laktoner (där avermectinerna ingår) eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan.

En för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer med frånvaro av arter som blivit klassade som invasiva, och negativa indikatorarter förekommer inte heller eller i mycket liten omfattning. Typiska arter, karaktärsarter och hävdgynnade arter förekommer rikligt och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar eller trivialisering.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

A045 - Vitkindad gås, *Branta leucopsis*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Den vitkindade gåsen häckar på små flacka öar där den är skyddad från marklevande rovdjur. Arten fordrar stora, öppna gräsbevuxna ytor för sitt födosök, främst strandängar med kortvuxen eller kortbetad gräsvegetation. Den kräver rast- och övervintringslokaler med gott om lämplig föda (främst gräs) samt möjlighet att övernatta ute på vatten. Under häckningen rör sig paret normalt inom ett område i storleksordningen någon kvadratkilometer. Arten flyttar mellan häckningsområdena i Sverige (längs kusterna upp till mellersta Norrland) och övervintringsplatserna i Holland. Den svenska populationen av arten växer och det föreligger inget uppenbart hot mot arten i Sverige. Under en inventering 2018 uppskattades antalet individer på Grötlingboholme till 1500 st.

Vitkindad gås är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)), fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parrings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Vitkindad gås är upptagen i Bernkonventionens Bilaga II (strängt skyddade djurarter), Bonnkonventionens appendix 2 (flyttande arter) samt att den är listad i AEWA (African-Eurasian Waterbird Agreement)..

Bevarandemål

Vitkindad gås (A045) ska förekomma i området. Arealen av lämplig livsmiljö, strandängar (1630) ska vara minst 23,3 hektar. För vidare beskrivning av artens livsmiljö och hot mot denna, se bevarandemål för naturtypen Strandängar vid Östersjön samt avsnitten "Hotbild" och "Bevarandeåtgärder".

Strandängarna sköts på ett sätt som upprätthåller lämplig kvalitet för Vitkindad gås (A045). Ingen avsiktlig störning av fåglarna eller skada på deras livsmiljö förekommer.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt, men kan påverkas av predation från räv på Grötlingboudd och Grötlingboholme.

A132 - Skärfläcka, *Recurvirostra avosetta*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Skärfläckan häckar sällsynt längs södra Sveriges kuster i grunda vikar och bukter längs flacka kustpartier. Arten kräver stora områden, och de bästa lokalerna omgärdas av öppna, välhävdade strandängar. Boet läggs mycket nära vattenlinjen, till exempel på låglänta strandängar, i tångvallar, på låga holmar eller sandrevlar. Vanan att placera boet precis i vattenlinjen gör att häckningarna ofta misslyckas på grund av stormar och högvattenperioder under våren och försommaren. Det finns tecken från Öland på att skärfläckan föredrar att häcka vid vattensamlingar omedelbart innanför den egentliga strandlinjen, något som skulle kunna vara ett försök att minska effekterna av höga vattennivåer under botiden.

Skärfläckan hävdar revir och rör sig under häckningen inom ett område i storleksordningen 25-50 hektar. Arten flyttar söderut under vintern och övervintrar i sydvästra Europa och nordvästra Afrika.

Skärfläckan häckade sällsynt i södra Sverige under 1700- och 1800-talen men försvann som häckfågel i slutet av 1800-talet (sista häckningen på Gotland 1849). Arten återkoloniserade därefter landet från och med 1920-talet och återkom till Gotland 1947. Vid slutet av 1990-talet uppgick det svenska beståndet till knappt 1 400 par, med drygt 500 par på Gotland. Tillsammans med den svenska stammen beräknas cirka 20 000 par häcka i Nordvästeuropa, ungefär det dubbla häckar totalt i Europa inklusive Ryssland. På Grötlingboudd har 2-12 par noterats under åren 1996-2017. Skärfläckan är rödlistad i kategorin missgynnad (NT).

Skärfläckan är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)), fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parrings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Skärfläckan är upptagen i Bernkonventionens bilaga II (strängt skyddade djurarter), Bonnkonventionens bilaga 2 (flyttande arter) samt att den är listad i AEWA (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandemål

Häckande par av skärfläcka (A132) ska återkommande finnas i området. Inga försämringar för arten som leder till minskning av antalet häckande par skall ske i området. Hävden i form av bete fortsätter för att upprätthålla en gynnsam livsmiljö för arten. Betespåsläpp sker i slutet av maj eller början av juni.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt, men hävden är av största vikt för dess fortlevnad.

A151 - Brushane, *Philomachus pugnax*

Artens förekomst är ej fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Brushanen häckar i Sverige i två helt olika typer av miljöer, med olika ekologiska krav och populationsutveckling. Det sydliga beståndet kräver tillgång på lämpliga häckningsmiljöer i form av hävdade strandängar. I bra häckningsmiljöer finns en mosaik av gräs- och starrmarker, öppna dy- och jordtytor och grunda vattensamlingar. Det nordliga beståndet kräver tillgång på lämpliga häckningsmiljöer i form av våta myrmarker, framför allt relativt lågväxta, fuktiga till blöta gräs- och starrängar.

Brushanarna på Gotland tillhör det sydliga beståndet och häckar på hävdade strandängar. Hanarna spelar på gemensam plats, företrädesvis på låga upphöjningar i terrängen. Under häckningen rör sig fåglarna inom ett begränsat område, gissningsvis någon kvadratkilometer. Arten häckar sent jämfört med andra vadare, och tidigt betessläpp kan därmed påverka arten negativt. Det skandinaviska beståndet övervintrar främst i Afrika söder om Sahara (Sahelzonen).

Den svenska populationen av brushane uppgår till ca 25 000 par, varav minst 99% finns i Norrland. Situationen för brushanarna i det sydliga beståndet är dålig, med för få häckningsplatser och för få häckande par (100-500 i södra Sverige varav huvuddelen på Öland och Gotland) för att beståndet ska kunna anses vara stabilt på lång sikt. Bestånden på Gotland har tidigare varit mer stabila än i andra delar av södra och mellersta Sverige, men arten minskar nu kraftigt även här. År 2017 häckade 4 par på Grötlingboudd, men sedan dess har inga häckande par rapporterats. Brushanen är rödlistad och klassad som sårbar (VU) på den svenska rödlistan.

Bevarandemål

Häckande par av Brushane (A151) ska återkommande finnas i området. Inga försämringar för arten som leder till minskning av antalet häckande par skall ske i området.

De strandnära områdena både på land och i vatten vid Grötlingboudd håller en kvalitet som tillgodoser artens behov. Strandängarna och andra strandnära områden sköts enligt rekommenderade bevarandeåtgärder för området med hänsyn till artens behov (sent betessläpp från tidigast mitten av juni). Ingen avsiktlig störning av fåglarna eller skada på deras livsmiljö förekommer.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

A191 - Kentsk tärna, *Sterna sandvicensis*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Kentsk tärna förekommer enbart längs kusterna, födan består av fisk och arten fiskar på större djup än övriga tärnarter. Kentsk tärna häckar i kolonier på låga sandiga öar längs havskusten utan högre vegetation, och samhäckar ofta med skrattmå. De vuxna fåglarna flyger långa sträckor (upp till 20-30 km från häckplatserna) för att fiska. Som hos övriga tärnarter är kolonierna instabila och kan plötsligt överges efter bara ett par år. Kentsk tärna övervintrar längs Afrikas västkust.

I Sverige häckar kentsk tärna främst runt landets södra kuster, från Skåne upp till Bohuslän på västkusten och Gotland på ostkusten. Arten har minskat kraftigt från ca 1 100 par 1975 till ca 400 par år 2000. 2010 beräknades den genomsnittliga populationsstorleken till 460 par, ganska jämnt fördelade mellan Skåne, Blekinge, Halland och Gotland. I Europa har arten sin huvudsakliga utbredning i Storbritannien, Frankrike, Nederländerna, Tyskland och Danmark. I Sverige är kentsk tärna rödlistad som sårbar (VU).

Kentsk tärna är extremt känslig för störningar, och mänskliga aktiviteter på och i närheten av fåglarnas häckningsplatser utgör därmed ett allvarligt hot (ett enda besök av en människa under häckningen kan få en hel koloni att överge sina bon). Den ombytlighet som finns vad gäller häckplatser kan bero på störning under häcksäsongen, och det är därför angeläget att inte bara skydda befintliga kolonier utan även lämpliga häckplatser som för tillfället inte är bebodda. Skydd av skrattmåskolonier är här viktigt eftersom flera arter av tärnor är knutna till sådana. Igenväxning kan leda till att häckningsplatser försvinner. Rovdjur, i synnerhet mink och räv, kan lokalt utgöra ett hot mot häckningskolonier, liksom minskad födotillgång och igenväxning. Spridning och ackumulering av miljögifter påverkar häckningsutfallet negativt.

Kentsk tärna är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)), fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parrings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Kentsk tärna är upptagen i Bernkonventionens bilaga II (strängt skyddade djurarter), Bonnkonventionens bilaga 2 (flyttande arter) samt att den är listad i AEWAs (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandemål

Häckande par av kentsk tärna (A191) ska återkommande finnas i området. Inga försämringar för arten som leder till minskning av antalet häckande par (utöver artens naturliga byten av koloniområde) skall ske i området.

Då arten födosöker över stora områden bör havsområdena både i och utanför Natura 2000-området hålla en kvalitet som tillgodoser artens behov. Strandängarna och andra strandnära områden sköts på ett sätt som upprätthåller lämplig kvalitet enligt områdets bevarandemål. Ingen störning av fåglarna eller skada på deras livsmiljö förekommer.

Bevarandetillstånd

Icke gynnsamt.

A193 - Fisktärna, *Sterna hirundo*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Fisktärnan förekommer både vid inlandsvatten och vid havet där den lever av småfisk, blötdjur och insekter. Den häckar solitärt eller i mindre kolonier, och samhäckar ofta med silvertärna och skrattmå. Som hos övriga tärnarter är kolonierna instabila och lämpliga häckningsplatser kan till synes helt utan anledning överges från ett år till ett annat. En viss lokal och regional omfördelning får därmed anses vara en naturlig del i fisktämans beståndsdynamik. Fisktärnan är en långflyttare där de nordiska fåglarna huvudsakligen övervintrar längs kuststräckan mellan Västafrika och Godahoppsudden. Under häckningen födosöker fisktärnorna inom ett område i storleksordningen 1-5 kvadratkilometer.

I Sverige häckar fisktärnan i samtliga svenska landskap och det svenska beståndet beräknades till 20 000-25 000 par omkring år 2005. Beståndsutvecklingen har varit svårtolkad och uppgifterna från olika håll har delvis varit motsägande. Resultat från Svenska häckfågeltaxeringen tyder på att beståndet är mindre idag än under senare delen av 1970-talet och början av 1980-talet, men mellanårsvariationerna i materialet är stora. Populationen anses i nuläget, efter några decenniers långsam ökning, hålla sig till en stabil trend. I Sverige är fisktärnan inte rödlistad, men på global nivå har arten en statistiskt signifikant minskning.

Vid fåglarnas häckning kan båttrafik och friluftsliv medföra stora störningar. Igenväxning kan leda till att häckningsplatser försvinner. Rovdjur, i synnerhet mink och räv, kan lokalt utgöra ett hot mot häckningskolonier. Spridning och ackumulering av miljögifter påverkar häckningsutfallet negativt.

Fisktärnan är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)), fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parrings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats. Fisktärnan är upptagen i Bernkonventionens bilaga II (strängt skyddade djurarter) samt att den är listad i AEWA (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandemål

Häckande par av fisktärna (A193) ska återkommande finnas i området. Inga försämringar för arten som leder till minskning av antalet häckande par (utöver artens naturliga byten av koloniområde) skall ske i området.

Då arten födosöker över stora områden bör havsområdena både i och utanför Natura 2000-området hålla en kvalitet som tillgodoser artens behov. Strandängarna och andra strandnära områden sköts på ett sätt som upprätthåller lämplig kvalitet enligt områdets bevarandemål. Ingen avsiktlig störning av fåglarna eller skada på deras livsmiljö förekommer.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

A194 - Silvertärna, *Sterna paradisaea*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Silvertärnan förekommer både vid inlandsvatten och vid havet där den främst lever av småfisk men även ryggradslösa djur som t.ex. blötdjur och marina kräftdjur. Den häckar solitärt eller i mindre kolonier, och samhäcker ofta med fisktärna. Silvertärnan är den fågel som flyttar längst sträcka mellan sommar- och vinterkvarter, där de nordiska fåglarna huvudsakligen övervintrar längs södra Afrikas kust och i Södra Ishavet i Antarktis.

I Sverige häckar silvertärna i samtliga svenska landskap och det svenska beståndet beräknades till 20 000-25 000 par omkring år 2005. Sedan mitten av 1970-talet har silvertärnan ökat i antal i Östersjöområdet, men lokalt har arten försvunnit till följd av minkens expansion. Populationen silvertärnor på Gotland uppskattades år 2005 till 2 500 par. På Grötlingboholme noterades 10 individer under en inventering 2018. Silvertärna är inte rödlistad i Sverige, men globalt har arten minskat. Under häckningen födosöker silvertärnorna inom ett område i storleksordningen 25 kvadratkilometer.

Vid fåglarnas häckning kan båttrafik och friluftsliv medföra stora störningar. Igenväxning kan leda till att häckningsplatser försvinner. Rovdjur, i synnerhet mink och räva, kan lokalt utgöra ett hot mot häckningskolonier. Spridning och ackumulering av miljögifter påverkar häckningsutfallet negativt.

Silvertärnan är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)), fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningsperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Silvertärnan är upptagen i Bernkonventionens bilaga II (strängt skyddade djurarter) samt att den är listad i AEWA (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandemål

Häckande par av silvertärna (A194) ska återkommande finnas i området. Inga försämringar för arten som leder till minskning av antalet häckande par (utöver artens naturliga byten av koloniområde) skall ske i området.

Då silvertärnan födosöker över stora områden bör havsområdena både i och utanför området hålla en kvalitet som tillgodoser artens behov. Strandängarna och andra strandnära områden sköts på ett sätt som upprätthåller lämplig kvalitet enligt områdets bevarandemål. Ingen avsiktlig störning av fåglarna eller skada på deras livsmiljö förekommer.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

A195 - Småtärna, *Sterna albifrons* (nytt namn *Sternula albifrons*)

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Småtärnan förekommer på långgrunda stränder längs kusten där den lever av småfisk och kräftdjur. Arten är strikt bunden till långgrunda strandområden och jagar i regel patrullerande utanför strandlinjen. Småtärnan häckar på kala sandstränder, på låga sand- eller grusrevlar och på industri- och utfyllnadsmark vid kusten. Tillgång på lämpliga häckningsplatser är av allt att döma en begränsande faktor. Under häckningen kan födosökningen sträcka sig åtskilliga kilometer bort från boplatserna. Arten är en långflyttare som övervintrar längs Afrikas västkust.

I Sverige häckar småtärnan sällsynt i Skåne, Öland, Gotland, på Västkusten och längst norrut i Bottenviken. Beståndet av häckande par är ca 500. Antalet individer har ökat de senaste 30 åren, men beståndet varierar en del mellan olika år och vissa omfördelningar mellan kolonierna sker. Under perioden 1996-2017 har det häckat 2-3 par på Grötlingboudd. Arten är rödlistad och klassad som sårbar (VU).

Vid fåglarnas häckning utgör störningar från badturism, friluftsliv och sportfiske ett stort hot, främst genom att fåglarna tvingas bort från de bästa häckningsplatserna och ut i sekundära miljöer med resultatet att många häckningar misslyckas. Expansionen av gråtrut längs kusterna har lokalt lett till att småtärnan trängts undan från sina häckningsplatser. Igenväxning kan leda till att häckningsplatser försvinner. Småtärnan är relativt långlivad vilket också gör den extra känslig för miljögifter som påverkar häckningsutfallet negativt.

Småtärnan är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)), fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parrings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Småtärnan är upptagen i Bernkonventionens bilaga II (strängt skyddade djurarter), Bonnkonventionens bilaga 2 (flyttande arter) samt att den är listad i AEWAs (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandemål

Häckande par av småtärnan (A195) ska återkommande finnas i området. Inga försämringar för arten som leder till minskning av antalet häckande par skall ske i området.

Då arten födosöker över stora områden bör havsområdena både i och utanför Natura 2000-området hålla en kvalitet som tillgodoser artens behov. Strandängarna och andra strandnära områden sköts på ett sätt som upprätthåller lämplig kvalitet enligt områdets bevarandemål. Ingen störning av fåglarna eller skada på deras livsmiljö förekommer.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt, men få par.

Dokumentation

- ArtDatabanken. 2015. Artfakta *Branta leucopsis*, Vitkindad gås (<http://artfakta.artdatabanken.se/taxon/100019>) [2018-09-13].
- ArtDatabanken. 2015. Artfakta *Cygnus cygnus*, Sångsvan (<https://artfakta.artdatabanken.se/taxon/100045>) [2018-09-13].
- ArtDatabanken. 2015. Artfakta *Hydroprogne caspia*, Skräntärna (<https://artfakta.artdatabanken.se/taxon/100134>) [2018-09-13].
- ArtDatabanken. 2015. Artfakta *Recurvirostra avosetta*, Skärfläcka (<http://artfakta.artdatabanken.se/taxon/100122>) [2018-09-13].
- ArtDatabanken. 2015. Artfakta *Sterna hirundo*, Fisktärna (<https://artfakta.artdatabanken.se/taxon/102618>) [2018-09-13].
- ArtDatabanken. 2015. Artfakta *Sternula albifrons*, Småtärna (<http://artfakta.artdatabanken.se/taxon/100133>) [2018-09-13].
- ArtDatabanken. 2015. Artfakta *Sternula paradisaea*, Silvertärna (<http://artfakta.artdatabanken.se/taxon/102619>) [2018-09-13].
- ArtDatabanken. 2015. Artfakta *Thalasseus sandvicensis*, Kentsk tärna (<http://artfakta.artdatabanken.se/taxon/102619>) [2018-09-13].
- ArtDatabanken. 2015. Röddlistade arter i Sverige 2015. Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, Uppsala.
- Cederberg, B. & Löfroth, M. (red.). 2000. Svenska djur och växter i det europeiska nätverket Natura 2000. ArtDatabanken.
- Ekstam, U. & Forshed, N. 1996. Äldre fodermarker.
- Gotlands Ornitologiska Förening. 2015. Yttrande över förslag till Åtgärdsprogram för bevarande av hotade vadare på strandängar 2014 – 2018 (Dnr 511-29178-2014).
- Ilaria Spiga et al. (2017) Anthropogenic noise compromises the anti-predator behaviour of the European seabass, *Dicentrarchus labrax* (L.), *Marine Pollution Bulletin*, DOI: 10.1016/j.marpolbul.2017.06.067.
- Johansson, T., Hedgren, S., Kolehmainen, T. & Tydén, L. 2007. Återinventering 2006 av häckande fåglar på gotländska strandängar. Rapporter om natur och miljö - nr 2007:17. Länsstyrelsen i Gotlands län.
- Jordbruksverket. 1998. Skötselhandbok för gårdens natur- och kulturvärden.
- Jordbruksverket. 2002. Metodhandledning Inventering av värdefulla Ängs- och Betesmarker. Version 1.2 (J02)
- Kautsky, H. In prep. Inventeringsmetod för marina bottnar inom Östersjöns utsjöbankar.
- Larsson, Kjell. 2018. Sammanställning av inventeringar av häckande kust- och sjöfåglar på öar längs Gotlands ostkust samt på Västergarns utholme.
- Länsstyrelsen i Gotlands län. 1992. Ängs- och hagmarker på Gotland. Del 4.
- Länsstyrelsen i Gotlands län. 2005. Bevarandeplan för Natura 2000-område Grötlingboudd-Ytterholmen SE0340098.
- Martinsson, M. 1997. Våtmarker på Gotland. – Länsstyrelsen i Gotlands län.
- Martinsson, M. 1999. Böisårkar u daldargras. Naturvärden och vård i gotländska odlingslandskap. - Länsstyrelsen i Gotlands län.
- Metria Geodata. 2003. Möjligheter att använda IR-flygbilder vid Natura 2000 basinventering och uppföljning.
- Metria. 2003. Kartografisk kartering av Natura-2000-habitat marin miljö.
- Naturvårdsverket. 1978. Biologiska inventeringsnormer, BIN, Fåglar. Punkt-linjekartering.
- Naturvårdsverket. 1997. Handbok Miljöövervakning. Hydrografi och närsalter (NV97).
- Naturvårdsverket. 1999. Kust och hav. Bedömningsgrunder för miljö kvalitet (NV99).
- Naturvårdsverket. 2001. Handbok Miljöövervakning. Siktdjup. (NV01).
- Naturvårdsverket. 2002. Handbok miljöövervakning. Spillningslevande bladhorningar.
- Naturvårdsverket. 2003. Handbok för Natura 2000.
- Naturvårdsverket. 2003. Handbok miljöövervakning. Dagaktiva fjärilar

Naturvårdsverket. 2003. Natura 2000, Art- och naturtypsvisa vägledningar, Fåglar 1, Fåglar 2, Fåglar 3.

Naturvårdsverket. 2011. Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1, Sandbankar (1110), Rev (1170), Sten- och grusvallar (1220), Kalkgräsmarker (6210) och Fuktängar (6410).

Naturvårdsverket. In prep. Handbok Miljöövervakning. Vegetationsklädda bottnar, ostkust. (N in prep)

Ottvall, R. 2015. Åtgärdsprogram för hotade vadare på strandängar, 2015-2019. Rapport 6680. Naturvårdsverket.

SGU. 2003. Förekomst och utbredning av sandbankar, berg och hårbottnar inom svenskt territorialvatten och svensk ekonomisk zon.

Slabbekorn, H et al. 2010, A noisy spring: the impact of globally rising underwater sound levels on fish, Trends in Ecology and Evolution, 25 (419-427).

SMHI. 1994. Svenskt Vattendirektivs havsområdesregister.

Svensk Fågeltaxering. 2018. Standardrutterna. Resultatprotokoll från kombinerad punkt- och linjetaxering - 8 kilometer. Grötlingboholme. Martin Green & Åke Lindström, Ekologihuset, Lund.

Wijkmark, N. 2017. Undersökning av undervattensmiljöer vid Gotlands södra kust. AquaBiota. Rapport 2017:9.

Lagtexter

Art- och habitatdirektivet, Rådets Direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, officiell svensk översättning, version 01.01.2007.

Fågeldirektivet, Directive 2009/147/EC of the European Parliament and of the Council of 30 November 2009 on the conservation of wild birds, svensk översättning.

7 kap. 27-29 §§ Miljöbalken (1998:808).

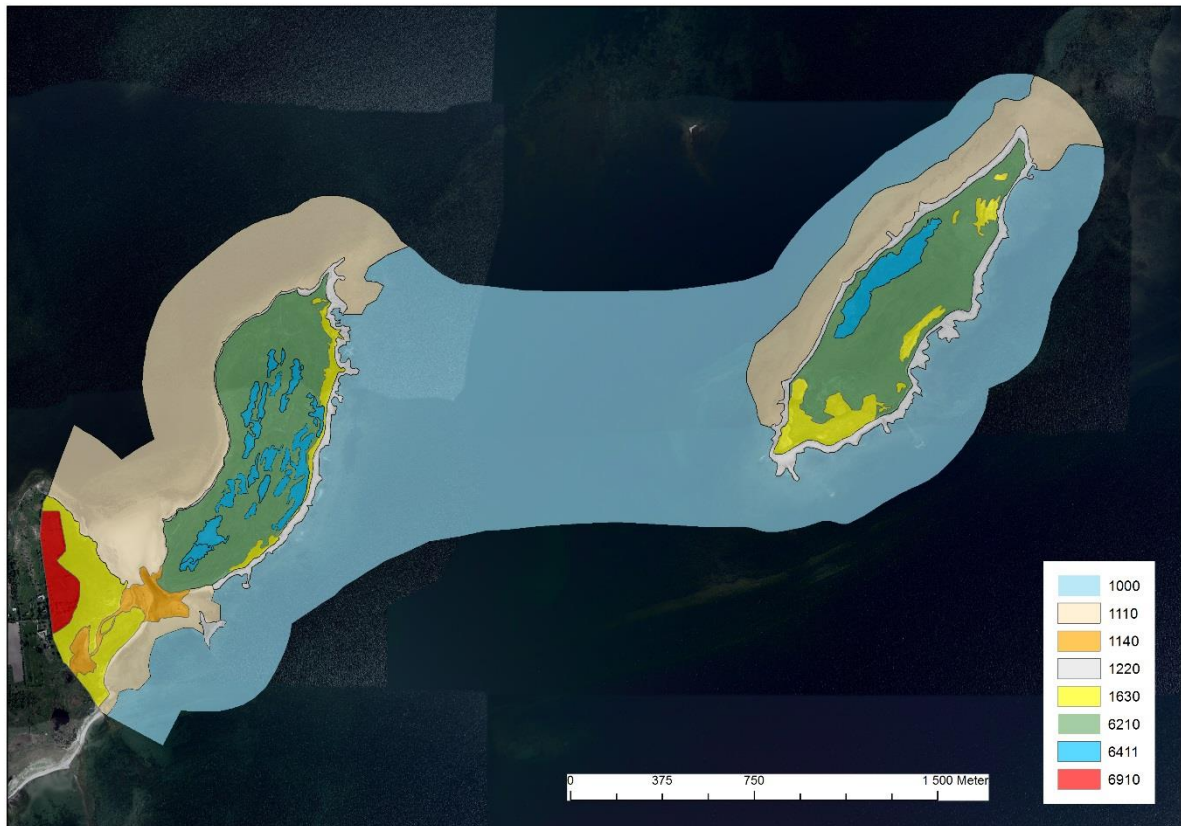
15-17 §§ Förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Bilagor

Bilaga 1. Karta, utbredning av naturtyper inom Natura 2000-området Grötlingboudd-Ytterholmen.

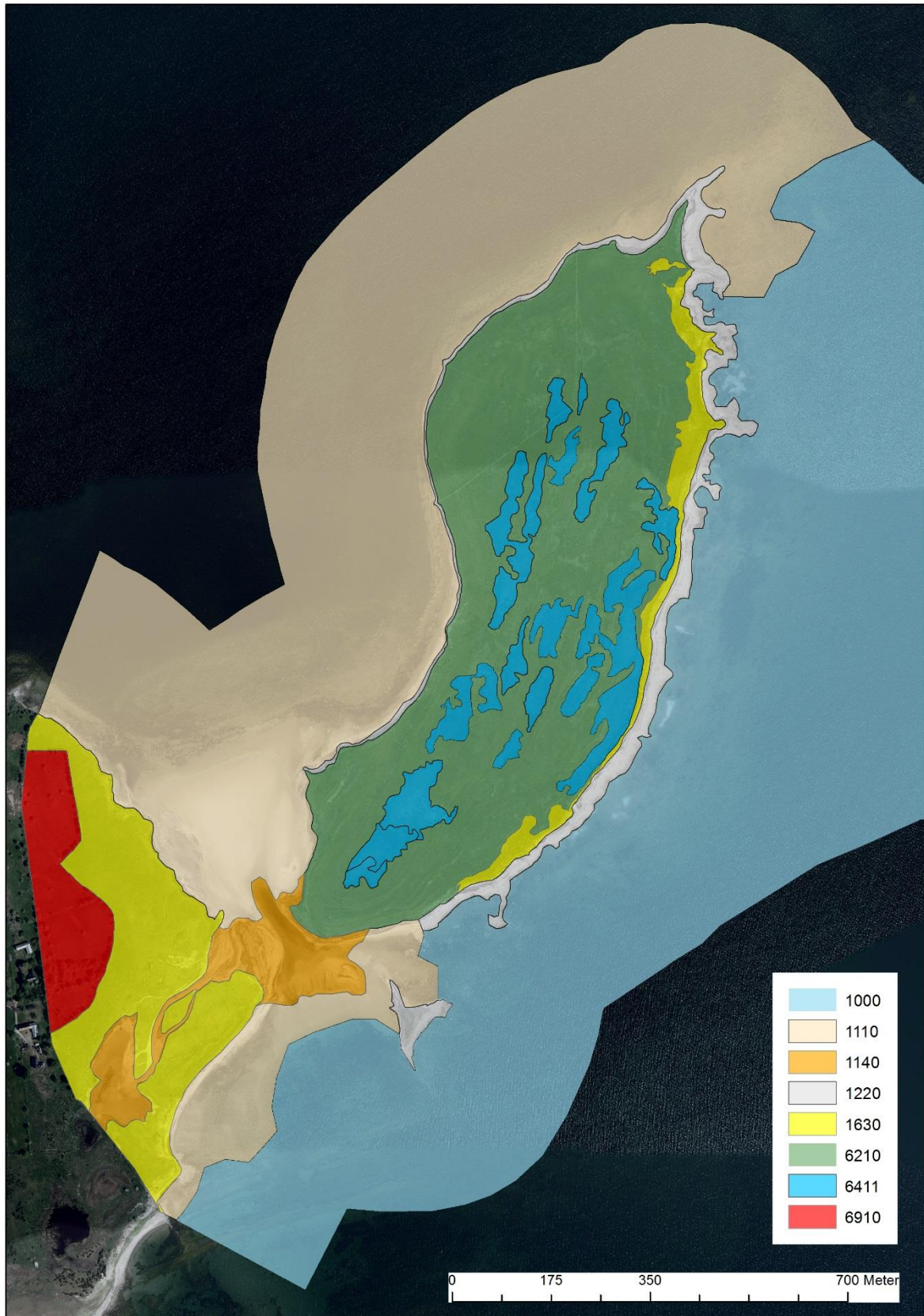
Bilaga 2. Fynd av rödlistade arter i Natura 2000-området Grötlingboudd-Ytterholmen.

Bilaga 1. Karta, utbredning av naturtyper inom Natura 2000-området Grötlingboudd-Ytterholmen

Natura 2000-området Grötlingboudd-Ytterholmen med utbredning av naturtyperna: Marint vatten (1000), Sandbankar (1110), Blottade ler- och sandbottnar (1140), Sten- och grusvallar (1220), Strandängar vid Östersjön (1630), Kalkgräsmarker (6210) samt Fuktängar (6411). 6910 (rött område i kartan) avser öppen kultiverad gräsmark av icke Natura-naturtyp.

Natura 2000-området Grötlingboudd-Ytterholmen, Innerholmen och Grötlingboudd, med utbredning av naturtyperna: Marint vatten (1000), Sandbankar (1110), Blottade ler- och sandbottnar (1140), Sten- och grusvallar (1220), Strandängar vid Östersjön (1630), Kalkgräsmarker (6210) samt Fuktängar (6411). 6910 (rött område i kartan) avser öppen kultiverad gräsmark av icke Natura-naturtyp.

Natura 2000-området Grötlingboudd-Ytterholmen, Ytterholmen, med utbredning av naturtyperna: Marint vatten (1000), Sandbankar (1110), Sten- och grusvallar (1220), Strandängar vid Östersjön (1630), Kalkgräsmarker (6210) samt Fuktängar (6411).

Bilaga 2. Fynd av rödlistade arter i Natura 2000-området Grötlingboudd-Ytterholmen

Denna lista innehåller data som hämtats från Artportalen 2018-12-06 (<https://www.artportalen.se/>). Det kan finnas rödlistade arter i området som nämns men inte återfinns här, detta beror då på att de inte har rapporterats i Artportalen från området.

Kärlväxter

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Atriplex pedunculata</i>	Saltmålla	EN
<i>Bupleurum tenuissimum</i>	Strandnål	NT
<i>Centaurium erythraea</i>	Flockarun	VU
<i>Cirsium acaule</i>	Jordtistel	NT
<i>Thymus serpyllum subsp. serpyllum</i>	Vanlig backtimjan	NT
<i>Urtica urens</i>	Etternässla	NT

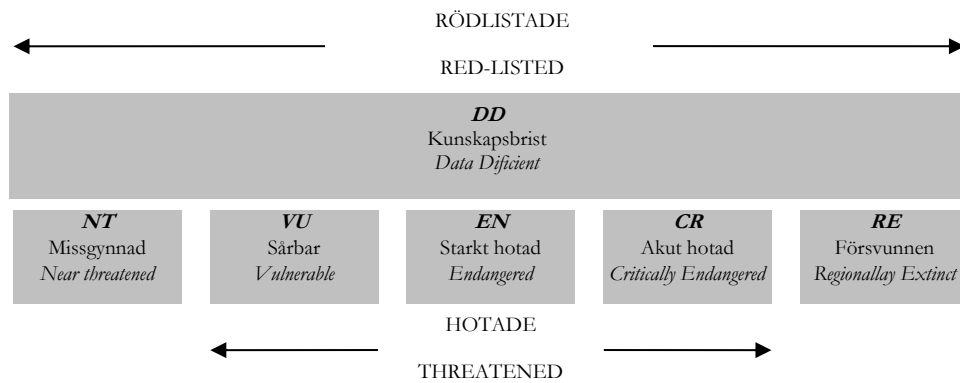
Skalbaggar

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Chrysolina analis</i>		NT
<i>Longitarsus parvulus</i>	Mindre linjordloppa	NT
<i>Margarinotus neglectus</i>		VU
<i>Tomoglossa luteicornis</i>		NT

Fåglar

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Accipiter gentilis</i>	Duvhök	NT
<i>Alauda arvensis</i>	Sånglärka	NT
<i>Anas acuta</i>	Stjärtand	VU
<i>Anser erythropus</i>	Fjällgås	CR
<i>Anthus cervinus</i>	Rödstrupig piplärka	VU
<i>Anthus pratensis</i>	Ängspiplärka	NT
<i>Apus apus</i>	Tornseglare	VU
<i>Aquila chrysaetos</i>	Kungsörn	NT
<i>Arenaria interpres</i>	Roskarl	VU
<i>Aythya ferina</i>	Brunand	VU
<i>Aythya marila</i>	Bergand	VU
<i>Calcarius lapponicus</i>	Lappsparv	VU
<i>Calidris alpina schinzii</i>	Kärrensnäppa, underarten schinzii	CR
<i>Calidris pugnax</i>	Brushane	VU
<i>Carpodacus erythrinus</i>	Rosenfink	VU
<i>Chlidonias niger</i>	Svarttärna	VU
<i>Delichon urbicum</i>	Hussvala	VU
<i>Dendrocopos minor</i>	Mindre hackspett	NT
<i>Dryocopus martius</i>	Spillkråka	NT
<i>Emberiza citrinella</i>	Gulsparv	VU
<i>Emberiza hortulana</i>	Ortolansparv	VU
<i>Emberiza schoeniclus</i>	Sävsparv	VU
<i>Eremophila alpestris</i>	Berglärka	VU

<i>Falco peregrinus</i>	Pilgrimsfalk	NT
<i>Gavia stellata</i>	Smålom	NT
<i>Haliaeetus albicilla</i>	Havsörn	NT
<i>Hydroprogne caspia</i>	Skräntärna	NT
<i>Larus argentatus</i>	Gråtrut	VU
<i>Larus fuscus</i>	Silltrut	NT
<i>Limosa lapponica</i>	Myrspov	VU
<i>Limosa limosa</i>	Rödspov	CR
<i>Linaria flavirostris</i>	Vinterhämppling	VU
<i>Melanitta fusca</i>	Svärta	NT
<i>Numenius arquata</i>	Storspov	NT
<i>Oriolus oriolus</i>	Sommargylling	VU
<i>Perdix perdix</i>	Rapphöna	NT
<i>Phoenicurus ochruros</i>	Svart rödstjärt	NT
<i>Regulus regulus</i>	Kungsfågel	VU
<i>Remiz pendulinus</i>	Pungmes	EN
<i>Riparia riparia</i>	Backsvala	NT
<i>Saxicola rubetra</i>	Buskskvätta	NT
<i>Somateria mollissima</i>	Ejder	VU
<i>Stercorarius parasiticus</i>	Kustlabb	NT
<i>Sternula albifrons</i>	Småtärna	VU
<i>Sturnus vulgaris</i>	Stare	VU
<i>Sylvia nisoria</i>	Höksångare	VU
<i>Thalasseus sandvicensis</i>	Kentsk tärna	VU

Aktuella arters hotkategorier enligt den svenska rödlistan 2015.